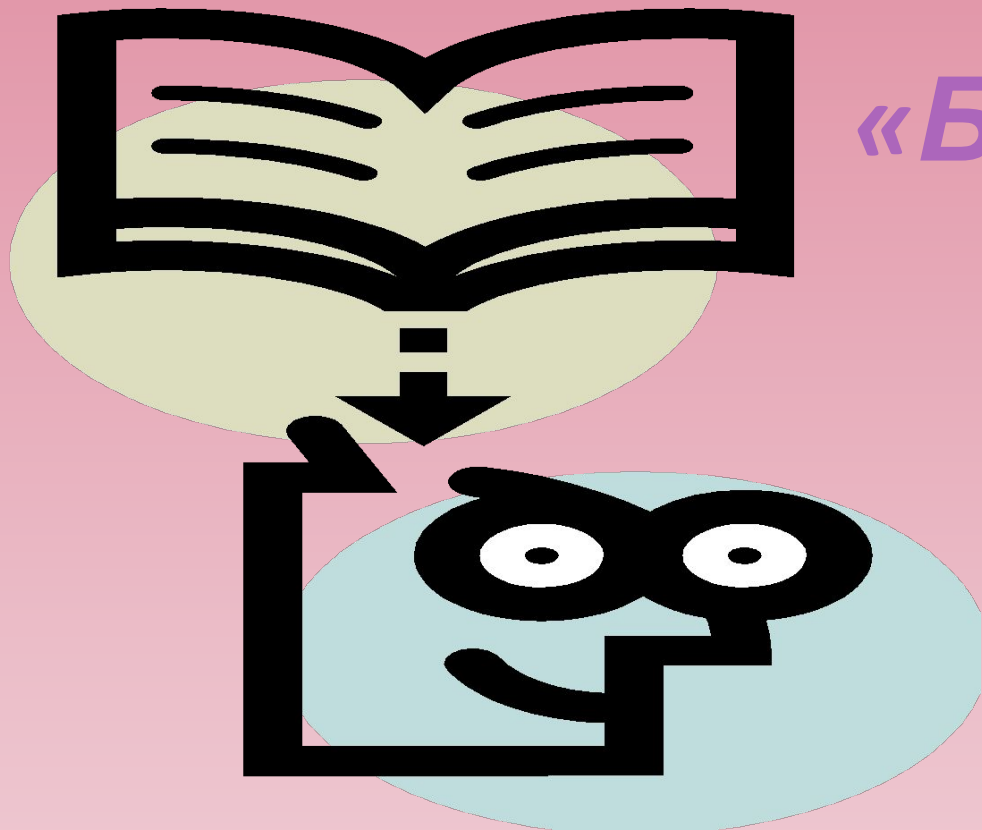

«Бодуң оюнуң»

**Чогаал делегейинче
аалдаашкын**

Тест	Билигл ер, билдин гир сөстө р	Тоолда р	Улусту н аас чогаал ы	Шагааг а хамаар ыштыр	Маадыр лар
<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>
<u>20</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>20</u>
<u>30</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>30</u>
<u>40</u>	<u>40</u>	<u>40</u>	<u>40</u>	<u>40</u>	<u>40</u>

Тест 10

Күзел-соруу хостуг-шөлээн,
Күштүг, чоргаар чурттаар дээштиң,
Билиг сүрүп кызып чоруур
Биче чашка чагыг, сүме.

Чогаал жанр-хевириниң аайы-биле
кандыг чогаалдарга хамааржырыл?

А) танцы

Б) шүлүк

В) тоол

Г) ыры

Шүлүк

Тест20

Номга ынакшыңар, ол силерниң амыдыралыңарны чиигедип, кижини хүндүлээринге өөрөдир. Кымның сөстөрил?

- А) А. Горький
- Б) Класс башкызы
- В) С. Пюрбю

А.М.Горький

Тест 30

Эртинени черден казар,
Эртемнерни номдан тывар.

Узуп ижер суг дег херек
Угаан-билиг далайы-ном!

Кым деп авторнуң чүү деп чогаалындан
үзүндү-дүр?

А) Ю.Кюнзегеш «Ном»

Б) С.Сарыг-оол «номга ынакшыңар»

В) С.Сарыг-оол «Ном»

С.Сарыг- оол «Ном»

Тест 40

Тыва улустуң аас чогаалынга
хамаарышпас чүүлдү
тодарадыңар ?

А) ыр-кожамык

Б) шүлүк

В) тоол

Г) тывызык

ШҮЛҮК

Тест50

Тыва литератураның
чогаалчыларынга кайы кижини
хамаарышпас-тыр?

- 1)С.Тока
- 2)А.Даржай
- 3)С.Сүрүң-оол
- 4)В.Көк-оол
- 5)Ш.В.Кара-оол
- 6)С.Пюрбю
- 7)В.Эренчин

Ш.В.Кара-оол

*Билиглер, билдингир
сөстөр 10*

Ном-силерниң башкыңар
болгаш сүмелекчиңер.
Кымның сөстери-дир?

С.Маршак

Билиглер 20

Үлегер домак деп чүл?

**Үлөгер домак
дээрге сургаал
уткалыг домак
болур**

Билиглер 30

Тыва дылда
каш тускай
чугаа кезээ
барыл?

6

Билиглер 40

Деңнелге деп
чүл?

Деңнелге дээрге дег,
ышкаш деп
эдеринчилерниң дузазы-
биле тургустунар,
кандыг-бир чүвелерниң
демдээн өске чүвелерге
деңнээни болур

**Деңнелге дээрге кандыг-
бир чүвени азы
болуушкунну өске бир
чүвеге азы болуушкунга
дөмейлээрин ынча дээр.**

Билиглер 50

Эпитет деп
чүл?

Эпитет дээрге **кандыг-бир**
чүвениң азы
болушкуннуң онзагай
шынарын
тайылбырлаарынга
болгаш тодарадырынга
уран ажыглаан сөс
бетүр

Тоолдар 10

Алдын даңгыназының чуруун хатка алзыпкаш, караты-Хаанга даңгыназыын хунааттырып алыр.

**Кайы тоолдун
маадыры-дыр?**

Балыкчы Багай-оол

Тоолдар 20

Бүгү аң-мең, мал-маган
боттарын ончалажып-санажып
келирге, чыышта чаңгыс адыг
ирей келбээн болган. Ол кончуг
томаанныг ирей маргылдааны
үзүп шыдаар боор дээш, ам
ынаар сөктүп каап-тырлар.

Кайы тоолдуң маадырлары-

тыр?

К-Э.Кудажы

«Маргылдаа

»

Тоолдар 30

Далай сугну чаңгыс так кылыр,
кудук сугну чаңгыс ток кылыр-
чүве тургузар ийик сен бе?!

Орта кижичиир эът чок-тур.

Борта эңмежок эътти бодуң
дооза маңгыстап-тыр сен! Улуг
парның бажы чыдыр, ортун
парның ооргазы чыдыр-диген.

Ашак болгаш парлар

Тоолдар 40

Ак ,кара аъттарлыг ийи алышкы
чурттап чорааннар. Оларның
бирээзиниң сагыжы багай,
өскезиниң сагыжы эки.

Сөөлүндө барып экизи бажын
ажыр байый бээр. **Кайы**

тоолдуң маадырлары-дыр?

**Ак сагыш,
Кара сагыш**

Тоолдар 50

К-Э.Кудажының «Кым эң ажыктыгыл?» деп тоолунуң маадырларын адаңар.

Сырбык, торга,
койгун, сыын,
кас, буур, элик,
аът, инек, хой,
теве, адыг

«Улустуң аас чогаалы» 10

**Улустуң аас чогаалында
чүлөр хамааржырыл?**

**Тывызык, үлегер
домак, ыр-кожамык,
алгыш-йөрээл,
тоолдар,
маадырлыг
тоолдар.**

«Улустуң аас чогаалы» 20

**Артык чүүлдү ап
каавыт:**

**Тывызык, шүлүк,
үлегер домак, тоол,
йөрээл**

Шүлү

к

«Улустуң аас чогаалы» 30

3 эртем-билиг
дугайында үлегер
домактан
чугаалаңар.

**1.Эртем чокта,эртен база
дүн.**

**2.Эртемнерни номдан
тывар,**

Эртинени черден казар

**3.Ажылдан дескен түрегге
дүжер,**

**Билигден дескен чазыгга
дүжер**

«Улустуң аас чогаалы» 40

**Улуг хову чытса-даа-,
Оъду-сиген чок,
Улуг чаа турза-даа-
Ханы-чини чок.
Тывызыкты тывар.**

Шыдыраа

«Улустуң аас чогаалы» 50

**Тыва улустуң
ырларын
аданар.**

**Хандагайты,
Межегей, Алды
баштыг Кара-
Дагны, Теве-Хая,
тооруктуг долгай
таңдым, Өдүген-
Тайга, Чашпы-Хем**

«Шагаа» 10

Шагаада даңгаар
эртөн сагыыр
ужурлуг чаңчыл.

Ca

H₂

«Шагаа» 20

Шагаа сагыыр ужурлуг
чаңчылдарны адаңар

**Саң салыр,
амырлажыр,
одун дагыыр, тыва
оюннар ойнаар,
мөөрейлежир,
бардамнаар.**

«Шагаа» 30

**Тыва
чемнерни
аданар**

Сүт, хойтпак,
ээжегей, кадык,
курут, чөкпек,
ааржы, саржаг,
манчы,эът...

«Шагаа» 40

Шагаа деп

сөстү

тайылбырланца

р.

**Шаг агы,
шаг чаазы**

«Шагаа » 50

Шагааны тывага
каш чылда катап
эрттирип
эгелээнил?

1988

чыылда

«Маадырлар» 10

**Баштай мени эки
номчааш, боданзыңза,
Бажың мээзи орталаныр...
Чулчурбастап,
мактанмастап,
Чугаа, сөзүң чазалыр... деп
... бодаан. Кайы чогаалда**

... чың тартып алыңар, кыңар?

**Салчак Серен
«Ном биле
портфель»
Ном**

«Маадырлар» 20

Бир эвес мен хоралыг
курттарны чыып чип турбаан
болзумза, чеже-хире ыяш
кадып, сынып калган
турбазыл?

Кым деп маадырның
сөстөрил?

К-Э.Кудажы

«Кым эң

ажыктыгыл?

» Торга.

«Маадырлар» 30

Авазыбиле угбазы аъш-чем
дилеп чоруптарга чадырынга
кымнар артып каар ийик?

Каңгый,
Шомуктай,
Тывыкы

«Маадырлар» 40

**Күжүр .ачай, чоруп-
ла көрөйн. Ам-на
чөпшээреп көр. Мооң-
биле бөгүн дөрт өшкү
кежи кургады
эттедим...**

С.Сарыг-оол «Ол-ла Маскажык» **Маскажык**

«Маадырлар» 50

**Бичии кадарчы хоюн
бөрүгө чиртип алырга,
кожай ону бар шаа-биле
эттээр дээш кыжанып турар.
оон ачазы суглар көжүп
чоруурунга белеткенип
турар.Кым деп маадыр-дыр?**

Лопсанчап

Түңнелдерни үндүрээл!

*Тиилекчиге байырдан
чедирип каалыңар!
Ужурашкыже байырлыг!*

